

Extremadura door Henk Zweers

Geen zware industrie, één van de armste en dunbevolkste gebieden van Spanje, een vergrijzende bevolking. Nog volop traditionele, agrarische werkmethoden, uitgestrekte steppen, ruige bergketens, onmetelijke “dehesas” met steeneiken en kurkeiken, meer dan 30% beschermd gebied volgens Natura2000, dit maakt Extremadura tot een belangrijke ecologische schakel in Europa en een topbestemming voor natuurliefhebbers uit heel de wereld.

Met uitzondering van de maanden juli en augustus, waarin heel deze autonome deelstaat noodgedwongen in zomerslaap gaat, biedt dit gebied het hele jaar door volop mogelijkheden voor vrijwel elke natuurliefhebber.

Rode rotslijster

Voor vogelaars is de kleurenpracht van bijeneters, scharrelaars, ijsvogels en hoppen, de karakteristieke zang van de Moorse nachtzwaluw, Orpheus spotvogel, snor, slangenarend dwergooruil, de rauwe schreeuw van grote trap, vale gier en monniksgier, de sierlijke vlucht van rode wouw en grauwe kiekendief, de duizenden steenuilen, de brutale en toch schuwe blauwe eksters, al die overwinterende steltlopers en kleine zangvogels, het getrompetter van kraanvogels, kortom de soortenrijkdom, een goede reden om naar Extremadura te komen.

Voor hen zijn er hotspots beschreven in vele gidsen, voor vogelfotografen zijn er volop vaste en mobiele schuilhutten te huur. Ook de regering vindt “birding” belangrijk en daarom kun je rustig zeggen dat Extremadura zich vooral profileert als vogelgebied.

Dankzij de ongekende variatie in habitats en de grootschaligheid van de ongerepte steppen-gebieden, dehesas en bergketens, gevoegd bij de meer kunstmatige vochtige wetlands van de rijstvelden en stuwmere, kunnen we spreken van een uitbundige insecten- en reptielen-wereld. Langs de oevers van de nog als enige stuwdamvrije rivieren Almonte, Guadalupejo en Guadarranque kun je al wandelend vele libellensoorten, amfibieën en reptielen waarnemen, zoals kameelspin, bronlibel, ribbensalamander, parelhagedis en skink. Maar ook de “gestuwde” rivieren Tiétar en Guadiana hebben veel te bieden. Zo liggen er in het centrum van Mérida in de Guadiana een paar eilandjes waarop je vrijwel alle reigersoorten kunt waarnemen. In alle grotere rivieren en ook vaak in stuwmere kun je otters tegenkomen. Wat veel mensen niet weten, is dat ook mangoesten erg talrijk zijn in Extremadura, vooral in de buurt van water. Landschappelijk zijn de bergbeken in de Jerte-vallei de moeite waard.

Verder zijn de meeste stuwmere (embalses) erg saai met hun vaak kale oevers. Uitzondering hierop zijn de zuidoever van de Embalse de Valdecañas en het noordelijke deel van de Embalse de Alcollarín. Een speciaal geval is het stuwmeer van Arrocampo, waarvan het water een hogere temperatuur heeft dan normaal omdat het water gebruikt wordt om de kerncentrale van Almaraz te koelen. Gevolg is een beetje tropische zone, met bijbehorende visstand

Kurkeiken

en planten, en ook zeer veel reptielen en amfibieën, insecten en vogels.

Extremadura kent wel een zeer gevarieerde, maar geen rijke flora, vergeleken met andere delen van Spanje en Portugal op dezelfde breedte. De invloed van het vaak aanwezige “Azoren-Hoog”, dat de regens blokkeert, juist in de periodes dat de vegetatie die het meest nodig heeft, gevoegd bij een veelal rotsachtige bodem, zijn geen optimale condities. Daar staat tegenover dat dankzij de enorme variaties in hoogte (tot 2000 m vanaf de zuidkant van het

Gredosgebergte tot aan het stroomdal van de Taag) er vele microklimaten zijn. Extremadura fungeert als ecologische verbindingsweg voor de migratie van planten tussen Noord-Afrika en de Noordatlantische kust. Hierdoor is er een enorme verscheidenheid aan flora, die vele botanici aantrekt. Op beschutte plekken in rivierdalen tref je de loro (Portugese Laurier) aan, tot hoog in de bergen de wilde bostulp. De gele hypocist is een heel bijzondere halfparasiet op de groeiplaatsen van zonneroosjes.

De meer kalkrijke streken kennen een grote variatie aan orchideeën, er zijn zo'n kleine 50 soorten bekend. Bij Almaraz is een speciale orchideeënroute uitgezet, waar recentelijk ook een informatiecentrum is geopend. Verschillende soorten tongorchis kun je overal in het gebied tegenkomen, evenals de vlinderorchis, wolzwever en mannetjesorchis.

Maar er zijn ook bedreigingen. Dankzij het Europese landbouwbeleid worden steeds meer gebieden met oorspronkelijke vegetatie omgevormd tot plantages met olijfbomen en andere fruitbomen. Een ander gevolg van dit beleid is overbegrazing door schapen en geiten, waardoor er nauwelijks verjonging plaatsvindt van de oorspronkelijke steen- en kurkeiken. In het binnenland is nauwelijks verkeer, maar toch worden veel smalle wegen omgevormd tot doorgaande tweebaanswegen, waar stilstaan vaak niet is toegestaan. Dat maakt het voor de natuurtoerist moeilijker om rustig te kunnen genieten. Daarom is een belangrijke slag die nu gewonnen moet worden de lokale bevolking en politici ervan te overtuigen dat meer besef van natuurbehoud en natuurbescherming noodzakelijk is om Extremadura die bijzondere ecologische status te laten behouden. En om natuurtoerisme een steeds belangrijker economische rol te laten spelen in deze voornamelijk agrarische staat.

Bekende reisbestemmingen zijn het Nationaal Park Monfragüe, de Sierra de San Pedro, het Natuurpark Conalvo, het Natuurpark Sierra de Gata (dat samen met het aangrenzende park in Portugal een uitgestrekt geheel vormt waar ook de lynx is geïntroduceerd) en het recentelijk door de UNESCO erkende Geopark Villuercas Ibores Jara. Dit laatste gebied staat in nog geen enkele bekende reisgids beschreven, maar is van ongekende landschappelijke schoonheid, biedt geologisch interessante plekken, kent vindplaatsen van fossielen en grotten met rotstekeningen en broedkamers voor vleermuisensoorten. Binnen al deze beschermde gebieden zijn wandelroutes uitgezet en beschreven. Maar ook in de rest van Extremadura kun je volop en vrijwel ongestoord wandelen om van de stilte, de geuren en de kleuren te genieten.

Literatuur:

Crossbill Guide: Naturreisgids Extremadura, Dirk Hilbers, KNNV-uitgeverij

Finding birds in Extremadura, David Gosney, www.easybirder.co.uk

WWW: Volop verslagen van KNNV-groepsreizen

Henk Zweers woont al meer dan 7 jaar in Extremadura en is gids en fotograaf bij discover-extremadura.com en extremadura-images.com